

H. MARTINUS

(°Szombathely 316 – +Candes 8 november 397)

Wanneer begint het verhaal?

In **57 voor Christus** wanneer Caesar het Romeinse Rijk uitbreidt en met zijn troepen Gallië en ook onze gewesten verovert? Enkele jaren later wanneer er in Bethlehem een zoon van een timmerman wordt geboren die de wereld zal veranderen of bij de Germanen en de Franken die vanaf 260 het Romeinse Rijk binnenvallen en het einde van een 1000-jarig Rijk inluiden?

316 Szombately

Er is oorlog aan de grenzen van het West-Romeinse Rijk. Er is armoede, gelddevaluatie en er zijn ziektes. Vele mensen in de 4^e eeuw hebben eenzelfde gevoel dat wij nu ook kennen; dat zij een punt hebben bereikt waarop zeer grote, dramatische veranderingen gaan optreden in heel de orde der dingen. Aan de ene kant zijn zij zich ervan bewust dat ze een eeuwenlange cultuur en traditie hebben, aan de andere kant beginnen ze meer en meer te beseffen dat ze op de drempel staan van een nieuw tijdperk waarin praktisch elk vertrouwd houvast, zowel fysiek, moreel als spiritueel weggevaagd zal worden. **Sabaria Claudius, Szombately**, is een grensstreek in het huidige Hongarije. In een welstellend Romeins gezin wordt een zoon geboren. De vader bekleedt in het leger de hoogste rang. Hij is tribuun en noemt zijn eerste zoon naar de oorlogsgod Mars: Martinus, kleine Mars. Het legioenstadje ligt op de barnsteenroute en is gekend om zijn Isistempel. Lang zal de familie hier niet blijven wonen. 5 jaar later vinden we hen terug in **Ticinum, Pavia**, Italië. Hier komt Martinus voor de eerste maal in contact met het Christendom dat na eeuwen van vervolging opnieuw vrij mag beleden worden. Op de plaats waar Martinus opgroeide staat nu een kleine kerk maar hij zal wellicht in een mooi huis gewoond hebben, met een aparte eetkamer, slaapkamer ... en slaven.

333 Amiens

Nog altijd heerst er oorlog. De barbaren vallen alsmaar meer aan. De kinderen van veteranen worden vervroegd naar het front geroepen. Eerst de 17-jarigen, dan de 16-jarigen. De vader van Martinus duwt hem het leger binnen. De jongen is amper 15. Omdat zijn vader een tribuun is, krijgt hij een voorkeursbehandeling; hij mag in hetzelfde korps als zijn vader dienen: bij de cavalerie. Hij wordt er onmiddellijk onderofficier, krijgt een dubbel rantsoen en mag zelfs een slaaf en een eigen paard meebrengen. 25 jaar lang zal de dienst duren. Zijn opleiding heeft hij waarschijnlijk gevolgd in Trier, de nieuwe hoofdstad van het Romeinse Rijk. In 333 is hij ingelijfd bij de keizerlijke garde in **Samrobriua, het huidige Amiens**. Zijn biograaf, Sulpicius Severus, zal later schrijven; *"Martinus komt op een winterdag, kouder dan gewoonlijk, een bedelaar tegen. Hij had alleen nog zijn legermantel om, de rest had hij al weggegeven. Hij deelde zijn mantel met zijn zwaard in twee en gaf een stuk aan de arme en bekleedde zichzelf opnieuw met de rest."* Aan het gerechtsgebouw heeft men een gedenksteen geplaatst. Het tafereel zal ontelbare malen in schilderijen en glasramen herhaald worden. De volgende nacht verschijnt Christus in een droom aan Martinus. Hij is gekleed in de halve mantel. *"Iedere keer als gij iets doet voor de minsten onder ons, hebt gij het voor mij gedaan"* zegt Hij.

334

In dit jaar legt de Kerk de datum voor Kerstmis vast. Na een 3-jarige voorbereiding wordt Martinus op paaszaterdag gedoopt door de bisschop van Amiens. De geschiedschrijver vertelt niet wat er de jaren daarop met Martinus gebeurt. Hij herbegint zijn verhaal in 356 wanneer Martinus in **Civitas Vangionum, Worms**, gelegerd is om een inval van de Franken af te slaan. Toen het Martinus' beurt was om het geld, dat door de keizer voor elk gevecht gegeven wordt, in ontvangst

te nemen, weigert hij dit. *“Ik wil alleen nog maar soldaat van God zijn”* zegt hij. De keizer vind hem laf en gooit hem in de gevangenis. De plaats wordt nu aangeduid door een kerk. De volgende dag zal hij Martinus ongewapend naar de vijand sturen. Zonder slag of stoot geeft de vijand zich 's anderendaags vrijwillig over. Martinus wordt vrijgelaten en vertrekt naar **Lemonum, Poitiers**.

356 Poitiers

Poitiers is op dat ogenblik een versterkte stad waar weinig gebeurt. Welgestelden sturen hun kinderen als het even kan naar **Burdigala, Bordeaux**, om er te studeren. Van zijn 40 m hoge toren van Poitiers of zijn groots amfitheater is er allang niets meer te zien. Alleen de doopkapel staat er nog. Het is het oudste kerkelijk gebouw in Frankrijk en Martinus is er dikwijls langs gekomen. Hier ontmoet hij Hilarius, de eerste bisschop van Poitiers. Die zal hem tot priester wijden en hem de taak van duivel uitdrijver toe vertrouwen. De enige taak die Martinus ooit vrijwillig zal doen. Als bevechter van het Arianisme wordt Hilarius voor 3 jaar naar het huidige Turkije verbannen. Arius was een bisschop uit Alexandrië die voorhield dat God de Vader eerstgeborene was en de zoon dus jonger en minderwaardig. De geloofsbelijdenis zoals we die nu kennen en begint met *“Ik geloof in één God, schepper van hemel en aarde”* stamt uit deze tijd. In een droom komt een engel Martinus vragen terug naar zijn ouders te gaan en hen tot het Christendom te bekeren. Hij vertrekt naar zijn ouders die ondertussen weer verhuist zijn naar Szombately. Martinus zal vanuit Poitiers richting **Puy de Dôme** gaan en onderweg in **Pas Saint Martin** een voetafdruk achterlaten. Wanneer hij de Alpen oversteekt langs de **Kleine Sint-Bernhardpas**, zal hij aan de linkerzijde de Mont Blanc hebben gezien. Nu nog ziet men het grondplan van een Romeins hotel. **Aosta, Pont Saint-Martin, Turijn** ... allemaal steden die nu nog herinneren aan de reis van Martinus. Op het einde van dat jaar komt hij bij zijn ouders aan. Hij doopt er zijn moeder, zijn vader zal heiden blijven. Hij keert terug via **Mediolanum, Milaan**, waar hij moet vluchten voor de Arianisten. Hij vlucht via **Albingaunum, Albenga**, naar **Gallinara**, een eilandje dat 200 m voor de kust ligt. Gallinara kan vertaald worden als “Eiland van de hanen” maar buiten een rots met wat enkele bomen is er niet veel te zien. Op dit ogenblik is het eiland privé-eigendom. Met een telelens is een kapel te zien. Op deze plaats vindt Martinus een kloof om zich te beschutten. Hier zal hij ook aan de dood ontsnappen na het eten van de helleboris, een giftige plant. De honger is te groot, de eenzaamheid ondraaglijk. Hilarius is uit ballingschap vrijgekomen en Martinus probeert hem te ontmoeten in **Rome** maar dat mislukt. Hij keert over de Alpen naar Poitiers terug. 1000 kilometer verder. Zijn geschiedschrijver vertelt hoe hij toch altijd van de hem omliggende natuur kan genieten.

361 Ligugé

Hilarius ontvangt Martinus met open armen in Poitiers maar Martinus wil opnieuw in afzondering gaan leven. Hilarius schenkt hem zijn geplunderd landgoed in **Locaciacum, Ligugé**, even buiten de stad. Spoedig sluiten anderen zich bij Martinus aan. Ligugé wordt het eerste klooster in het Westelijk Romeinse Rijk. Later zal Martinus hier één van zijn leerlingen uit de dood opwekken. Een kapel duidt de plaats aan waar dit is gebeurd. Martinus zal hier de 10 gelukkigste jaren van zijn leven doorbrengen.

In 368 sterft Hilarius.

In 371 sterft Litorius, de tweede bisschop van **Caesarodonum, Tours**. Een legende vertelt hoe de inwoners van Tours Martinus vragen om bij hen bisschop te worden maar dat hij zich in het ganzenhok verstopt. De dieren verraden hem door hun gekrijs. Sulpicius schrijft dat Rusticus, een inwoner van Tours, aan Martinus vraagt om zijn zieke vrouw te genezen. Martinus trapt in die list en wordt zo naar Tours gelokt. Alhoewel het volk om Martinus schreeuwt, moet de geestelijkheid hem niet: Martinus is te bleek, te mager, te sober, droeg lelijke klederen, zijn haren waren ongelijk geknipt en vooral: hij stonk. De bisschopswijding verloop in de grootste chaos: de voorlezer probeert de zaak wat te sussen en slaat de bijbel willekeurig open. Hij leest psalm 8: *“Uit de mond van kinderen en zuigelingen hebt gij lof bereidt wegens uw vijanden, omdat gij de vijand en de Defensor vernietigt”*. De bisschop van Angers is een hevige tegenstander en noemt toevallig Defensor.

Martinus wordt op **4 juli 371** in Tours tot bisschop verkozen. Martinus houdt het niet lang vol in Tours. Hij krijgt er geen rust en een jaar later verhuist hij naar de overkant van de Loire, naar de grotten van **Majus Monasterium, Marmoutier**. Ook hier komen er spoedig monniken rond hem wonen. Zij dragen een zwarte wollen tuniek en voorzien zich in hun eigen levensonderhoud. Zij die het kunnen, schrijven de bijbel over, de ouderen mediteren of bidden. Maar Martinus wil meer doen. Hij sticht als eerste in Gallië parochies. In **374** sticht hij **Ambacia, Amboise**. Later zullen **Langeais, Tournon St.-Pierre, Ciran, Chisseaux, Saunay** en **Candes** volgen.

385 Trier

Martinus is bijna 70 jaar. Hij gaat naar **Augusta Treverorum, Trier**, om er Priscilianus bij de keizer te verdedigen. Priscillianus riskeert de doodstraf wegens zijn kritiek op de rijkdom van de Kerk en de betrokkenheid van de kerk in de staatszaken. De keizer verleent Priscilianus gratie maar amper is Martinus vertrokken of de man wordt onthoofd. Martinus keert terug naar Trier waar hij andere vervolgingen kan voorkomen. Op een avond zit hij met de keizer te eten: wanneer de keizer Martinus de beker wijn aanreikt geeft deze hem niet, zoals gebruikelijk is, aan de keizer terug maar aan zijn metgezellen. Bijna 80 reist Martinus nog naar **Lugdunum, Vienne**. In het Musée Lapidaire van de stad kan men op de grafsteen van een vrouw, Fulda geheten, lezen dat deze vrouw door Martinus werd gedoopt. **Augustodunum, Autun**, is een stad met vele heidentempels zoals deze tempel van Janus die er nog staat. Martinus is naar hier gekomen om een heilige boom om te hakken. De bewoners verzetten zich hiertegen maar ze willen de boom zelf omhakken indien Martinus er gaat onderliggen. Wanneer hij dat doet valt de boom niet op hem maar op de boomhakkers. Vroeger stond op deze plaats een abdij, vandaag zien we amper een portaal van wat ooit de kerk is geweest. In 395 ontmoet Martinus Sulpicius Severus. Deze man is amper 30 jaar en heeft in Bordeaux gestudeerd. Hij zal het leven van Martinus beschrijven in zijn '*Vita sancti Martini episcopi et confessoris*'. Het eerste boek dat over Martinus en nog tijdens diens leven verschijnt.

November 397

Martinus onderneemt de laatste reis. Hij gaat naar **Candia, Candes-Saint-Martin**, om te bemiddelen in een ruzie tussen de broeders die daar wonen. Hij slaagt daarin maar wat later wordt hij ziek. Zijn einde nadert. Nog even richt hij zich op om de duivel te verjagen: "*Waarom staat gij daar bloedig monster?*" roept hij, "*ik zal spoedig opgenomen worden in Abrahams schoot.*" Kort daarop sterft hij, zijn ogen naar de hemel gericht. Het is **8 november 397** en al avond. Zowel de monniken van Poitiers als die van Tours willen het lichaam van Martinus in hun stad begraven. De Poitevins vallen in slaap. De Tourangeaux zien hun kans en slepen het lijk de nacht in, de Loire op, richting Tours. Hier zal het lichaam op 11 november buiten de stad begraven worden. Martinus is de enige heilige waarvan de naamfeest wordt gevierd op de dag van zijn begrafenis en niet van zijn overlijden.

1997

Herk-de-Stad is één van de 336 Belgische Sint Martinus parochies die zijn overlijden, zoals zij dit elk jaar doet, herdenkt. In 1997 wordt het beeld 'Martinus 1997 - 316- 397' van Toon Thys onthuld. Sint Martinus is niet alleen de patroonheilige van onze parochie maar ook de beschermheilige van Frankrijk, van de soldaten, de ruiters, de reizigers, de hospitalen, de kleermakers, de drinkers, de ganzen, de huisdieren, de gevangenen, de uitgestoten....

Tekst en foto's: André Smeets